

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU10

Genomförande av tillgänglighetsdirektivet

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Lagen genomför ett EU-direktiv om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster.

Lagen innebär att vissa produkter och tjänster ska uppfylla vissa krav på tillgänglighet. De produkter som omfattas är datormaskinvarusystem med generella användningsområden, terminalutrustning med interaktiv datorkapacitet som används vid elektronisk kommunikation eller för åtkomst till audiovisuella medietjänster, läsplattor och självbetjäningautomater. De tjänster som omfattas är tjänster som tillhandahålls konsumenterna och avser elektroniska kommunikationstjänster, e-handelstjänster, banktjänster, e-böcker, tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster samt vissa passagerartransporttjänster. Lagen innehåller bestämmelser om CE-märkning, marknadskontroll och tillsyn.

Lagen syftar till att undanröja hinder på den inre marknaden genom att öka tillgängligheten till produkter och tjänster, framför allt för personer med funktionsnedsättning.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 28 juni 2025.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns tolv reservationer (SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:42 Genomförande av tillgänglighetsdirektivet.

13 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Inledning	6
Regeringens lagförslag	6
Utskottets ställningstagande	8
Framtida utformning av lagstiftningen	8
Socialutskottets ställningstagande	16
Reservationer	19
1. Lagens namn, punkt 2 (C, MP)	19
2. Lagens namn, punkt 2 (V)	19
3. Behov av en utredning om grundlagsändring, punkt 3 (V)	20
4. Behov av en utredning om grundlagsändring, punkt 3 (C)	20
5. Behov av en utredning om grundlagsändring, punkt 3 (MP)	21
6. Nödkommunikation, punkt 4 (C)	22
7. Införlivande, punkt 5 (V)	22
8. Införlivande, punkt 5 (C)	23
9. Införlivande, punkt 5 (MP)	23
10. Bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter, punkt 6 (C)	24
11. Faktisk tillgång till digitala tjänster, punkt 7 (C)	24
12. Uppföljning, punkt 8 (SD)	25
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Propositionen	26
Följdmotionerna	26
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	28
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2022/23:KU1y	40
<i>Bilaga 4</i>	
Trafikutskottets yttrande 2022/23:TU2y	47

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:42.

Framtida utformning av lagstiftningen

2. Lagens namn

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1,

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och

2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 1 (C, MP)

Reservation 2 (V)

3. Behov av en utredning om grundlagsändring

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3,

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6 och

2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

4. Nödkommunikation

Riksdagen avslår motion

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 6 (C)

5. Införlivande

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3 och

2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (MP)

6. Bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter

Riksdagen avslår motion

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2.

*Reservation 10 (C)***7. Faktisk tillgång till digitala tjänster**

Riksdagen avslår motion

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5.

*Reservation 11 (C)***8. Uppföljning**

Riksdagen avslår motion

2022/23:2316 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD).

Reservation 12 (SD)

Stockholm den 25 april 2023

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Hultberg (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Mikael Dahlqvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Anna-Lena Blomkvist (SD), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Anders W Jonsson (C), Johnny Svedin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Lina Nordquist (L), Carita Boulwén (SD), Karin Sundin (S) och Dzenan Cisiija (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2022/23:42 Genomförande av tillgänglighetsdirektivet och 13 yrkanden i följdmotioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Socialutskottet har gett konstitutionsutskottet och trafikutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Yttrandena finns i bilagorna 3 och 4.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag. Därefter behandlas motioner som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet som innebär att vissa produkter och tjänster ska uppfylla vissa krav på tillgänglighet.

Propositionen

En ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet

Regeringen föreslår att Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet) ska genomföras genom en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Lagens syfte är att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om de produkter och tjänster som omfattas av lagen och att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.

Produkter som omfattas

Enligt regeringens förslag ska följande produkter omfattas av den nya lagen:

1. datormaskinvarusystem med generella användningsområden avsedda för konsumenter och operativsystem till maskinvarusystemen
2. betalningsterminaler
3. kontantautomater, biljettförsäljningsautomater och incheckningsautomater som är avsedda för tillhandahållande av sådana tjänster som omfattas av lagen
4. interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller information, med undantag för terminaler som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel, och som är avsedda för tillhandahållande av sådana tjänster som omfattas av lagen
5. terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för elektroniska kommunikationstjänster

6. terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster
7. läsplattor.

Tjänster som omfattas

Enligt regeringens förslag ska följande tjänster avsedda för konsumenter omfattas av den nya lagen:

1. elektroniska kommunikationstjänster, med undantag för överförings-tjänster som används för tillhandahållande av maskin-till-maskin-tjänster
2. tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster
3. vissa inslag i passagerartransporttjänster med buss, fartyg, luftfartyg eller tåg
4. banktjänster för konsumenter
5. tillhandahållande av e-böcker
6. e-handelstjänster.

Tillgänglighetskrav

Regeringen föreslår att produkter och tjänster som omfattas av lagen ska få släppas ut på marknaden respektive tillhandahållas endast om de

1. uppfyller krav på tillgänglighet avseende information, användargränssnitt eller funktionell utformning (tillgänglighetskrav)
2. uppfyller krav på tillgänglighet enligt direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av tillgänglighetsdirektivet
3. i övrigt uppfyller vissa formella krav enligt den nya lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om tillgänglighetskraven.

Produkter och tjänster som helt eller delvis överensstämmer med en harmoniserad standard eller med tekniska specifikationer ska förutsättas överensstämma med tillgänglighetskraven i den utsträckning kraven framgår av standarden eller specifikationen.

Övriga bestämmelser

Lagförslaget innehåller också bestämmelser om CE-märkning, marknads-kontroll och tillsyn.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 28 juni 2025.

Lagen ska inte tillämpas på innehåll på webbplatser och mobila applikationer som avser

- förinspelade tidsberoende medier eller filformat för dokument där innehållet har offentliggjorts före ikraftträdandet
- innehåll som kan klassificeras som arkiv och som inte har uppdaterats eller redigerats efter ikraftträdandet.

En tjänsteleverantör får fortsätta att tillhandahålla sina tjänster med hjälp av produkter som före ikraftträdandet lagligen användes av tjänsteleverantören för att tillhandahålla liknande tjänster, dock längst t.o.m. den 27 juni 2030.

En tjänsteleverantör som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande tillhandahåller tjänster enligt ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet får fortsätta att tillhandahålla tjänsterna till dess att avtalstiden löper ut, dock längst t.o.m. den 27 juni 2030, även om tjänsterna i fråga inte får tillhandahållas på marknaden.

Självbetjäningsterminaler som före ikraftträdandet lagligen användes av tjänsteleverantörer för tillhandahållande av tjänster får fortsätta att användas vid tillhandahållande av liknande tjänster under en period av 20 år efter det att terminalerna togs i bruk.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Framtida utformning av lagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lagens namn, behov av en utredning om grundlagsändring och nödkommunikation.

Jämför reservation 1 (C, MP), 2 (V), 3 (V), 4 (C), 5 (MP), 6 (C), 7 (V), 8 (C), 9 (MP), 10 (C), 11 (C) och 12 (SD).

Propositionen

Lagens namn

Som framgår ovan föreslår regeringen att Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet) ska genomföras genom en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

Regeringen anför att Utredningen om genomförandet av tillgänglighetsdirektivet (S 2020:05) har föreslagit att namnet på den nya lagen ska vara ”lag om digital tillgänglighet för produkter och tjänster”. Regeringen anför vidare att namnet på en författning ska återspegla innehållet i författningen så långt det är möjligt. Lagen reglerar i huvudsak digital tillgänglighet till såväl

produkter som tjänster. Det finns dock vissa inslag som omfattas av lagen som inte innebär att tillgängligheten är digital. Även om de flesta kraven på produkter och tjänster i tillgänglighetsdirektivet avser digital tillgänglighet, anser regeringen att ordet ”digital” i lagens namn bör strykas. För att inte namnet ska uppfattas som alltför brett bör det dock enligt regeringen framgå att det endast är vissa produkter och tjänster som omfattas av lagen. I lagrådsremissen föreslås lagens namn vara lagen om tillgänglighet till vissa produkter och tjänster. Det namnet har Lagrådet synpunkter på. Regeringen delar Lagrådets synpunkt om att det språkligt är bättre att namnet på lagen är ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet”.

Lagens förhållande till tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

Regeringen gör inledningsvis bedömningen att det saknas behov av en uttrycklig bestämmelse som upplyser om att bestämmelserna i den nya lagen inte ska tillämpas i den utsträckning en tillämpning av dessa skulle strida mot bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Finns ett behov av ytterligare utredning?

Regeringen anför att flera remissinstanser har framfört att det finns ett behov av att utreda frågan om behovet av grundlagsändringar. Det finns tjänster som omfattas av tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde som kan komma att tillhandahållas i Sverige i former som innebär att tillhandahållandet omfattas av mediegrundlagarnas tillämpningsområde. På yttrandefrihetsgrundlagens område gäller som utgångspunkt etableringsfrihet för sändningar genom tråd (3 kap. 1 §). Etableringsfriheten innefattar både en rätt för programföretag att sända egna program genom tråd och en rätt för andra, nätt innehavare och operatörer, att sända andras program genom tråd. För sändningar på annat sätt än genom tråd gäller inte etableringsfrihet. I sådana fall gäller i stället vad som föreskrivs i lag om tillstånd och villkor att sända (3 kap. 3 §). Bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen om sändningar av program tillämpas enligt den s.k. databasregeln också på tillhandahållanden ur databaser om vissa förutsättningar är uppfyllda. Etableringsfriheten innebär att det i annan författning bara får ställas upp sådana krav som har stöd i yttrandefrihetsgrundlagen. Etableringsfriheten begränsas bl.a. genom de möjligheter som ges enligt yttrandefrihetsgrundlagen att ställa krav på vidare sändning av vissa program och på att göra program tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Räckvidden av dessa undantag begränsas dock bl.a. av inskränkningar i fråga om vilka typer av program som kraven kan göras gällande för, exempelvis för public service-företagens programutbud men inte andra aktörers sändningar genom tråd.

Regeringen anför vidare att tillgänglighetsdirektivet omfattar böcker som görs tillgängliga i digital form i form av text. Ljudböcker omfattas däremot inte av direktivet. Eftersom e-böcker i mycket stor utsträckning för närvarande

kan antas omfattas av det skydd för yttrandefriheten som ges genom mediegrundlagarna kommer direktivets krav följaktligen inte att fullt ut kunna genomföras för sådana e-böcker. Enligt regeringen kan det, som utredningen och flera remissinstanser pekar på, finnas anledning att överväga om mediegrundlagarna bör ändras för att möjliggöra att ytterligare krav på tillgänglighet ska kunna ställas vid tillhandahållande av e-böcker.

Det förefaller vidare enligt regeringen inte vara helt givet att man med stöd av de undantag i etableringsfriheten som redan finns i 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen genom vanlig lag närmare kan specificera hur en elektronisk programguide eller andra liknande tjänster ska vara utformade för att vara tillgängliga. Det går å andra sidan inte heller att utesluta att det i delegationsbestämmelsen i 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen lämnas visst utrymme för detaljreglering som sker uteslutande för att uppnå själva syftet med tillgänglighetskravet. Det kan mot bakgrund av direktivets krav även finnas anledning att utreda om det finns behov av att utvidga vidareändningsplikten när det gäller tillgänglighetstjänster med anknytning till program som sänds av andra än public service-bolagen.

Det kan också enligt regeringen finnas skäl att utreda frågan om huruvida det finns behov av att begränsa etableringsfriheten i förhållande till tillhandahållare av e-handelstjänster.

Regeringen anför också att den nya lagen inte ska tillämpas för de tjänster som omfattas av grundlagsskydd enligt tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Det förhållandet att bestämmelser i vanlig lag inte får tillämpas om de strider mot bestämmelser i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är en konsekvens av principen om normhierarki, dvs. att grundlagarna har företräde framför vanlig lag.

Av propositionen framgår även att Lagrådet, som konstaterar att de nu aktuella kraven på dem som tillhandahåller de nämnda tjänsterna kan utgöra en begränsning i tryck- och yttrandefriheten, anser att det inte är lämpligt att utforma den nya lagen på ett sådant sätt att domstolar och myndigheter behöver utföra normprövning vid tillämpning av lagen. Lagrådet kan inte tillstyrka att lagen utformas på detta sätt. En lösning skulle enligt Lagrådet kunna vara att undanta tillämpningen av de ifrågasatta bestämmelserna genom en reglering i form av ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i avvaktan på en översyn av grundlagsbestämmelserna. Enligt regeringens uppfattning framstår en sådan lösning dock som mindre lämplig. En lagbestämmelse som övergångsvis ges en utformning som Lagrådet är inne på skulle i praktiken innebära att lagstiftaren föregriper både initiativ och förslag till grundlagsändring men också grundlagsstiftarens beslut om sådan ändring.

Regeringen kan dessutom konstatera att det ingår som en naturlig del i rättstillämparens uppdrag att pröva hur normer förhåller sig till varandra och att, i de fall det finns en reell konflikt mellan normer, ta ställning till vilken norm som ska ges företräde. Regeringen gör sammantaget bedömningen att det mest ändamålsenliga i nuläget är att överlämna frågan till rättstillämpningen.

I lagen bör det inte införas någon upplysningsbestämmelse

Regeringen bedömer att övervägande skäl talar emot att i den nya lagen ta in en upplysningsbestämmelse som hänvisar till mediegrundlagarna. För berörda aktörer får det antas stå klart att den nya lagen bara kan tillämpas om utrymme ges för det genom de undantag som medges i etableringsfriheten enligt grundlagarna.

Nödkommunikation

Regeringen gör bedömningen att kraven i tillgänglighetsdirektivet som ställs på tillgänglighet till nödkommunikation för personer med funktionsnedsättning bör tillgodoses inom ramen för avtalsskrivning (alarmeringsavtalet) mellan staten och SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm).

SOS Alarm ägs till hälften av staten och till hälften av Sveriges Kommuner och Regioner. SOS Alarms samhällsuppdrag regleras i ett avtal (alarmeringsavtalet) mellan staten och bolaget. Det första alarmeringsavtalet tecknades 1994 och har sedan dess reviderats några gånger. Över tid har avtalet kompletterats med olika bilagor för t.ex. informationsnumret 113 13 för större eller extraordinära händelser. Nuvarande avtal löper från januari 2021 och gäller tills vidare. Alarmeringsavtalet innebär bl.a. att SOS Alarm ska ansvara för det nationella nödnumret 112 och att funktionen 112 kan ta emot nödkommunikation via sms från personer med funktionsnedsättning i fråga om tal eller hörsel, eller andra motsvarande totalkonversationstjänster förutsatt att förregistrering har skett. Personer med funktionsnedsättning kan nå SOS Alarm även via texttelefoni. Tjänsten 112 via texttelefoni är tillgänglig från fasta texttelefoner. Tjänsterna är tillgängliga dygnet runt utan avbrott på samma sätt som vanliga nödsamtal till 112. Slutanvändare från andra medlemsstater som använder sin mobiltelefon genom internationell roaming i Sverige kan på samma villkor som svenska användare få tillgång till tjänsten sms till 112. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är tillsynsmyndighet och bedriver tillsyn över att SOS Alarm uppfyller avtalsvillkoren. Detta inbegriper även villkoret om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Det är möjligt för enskilda att vända sig till myndigheten med synpunkter på tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Det nuvarande alarmeringsavtalet uppfyller inte tillgänglighetsdirektivets krav på att samtal och sms ska kunna tas emot utan förhandsregistrering. Regeringen delar inte vissa remissinstansers uppfattning att bestämmelserna ska tas in i lag. I Sverige finns en fungerande ordning för nödkommunikation genom en avtalslösning och dessutom finns en utsedd tillsynsmyndighet som det är möjligt för enskilda att framställa klagomål till. Artikel 2.3 i tillgänglighetsdirektivet kan därför enligt regeringen genomföras i denna del genom att avtalet mellan staten och SOS Alarm AB omförhandlas så att tjänsterna ska uppfylla tillgänglighetsdirektivets krav.

Skyldigheten för ekonomiska aktörer som hanterar produkter att kontrollera produkten

Regeringen föreslår bl.a. att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om förfarandet för bedömning av produktens överensstämmelse och rutiner i samband med serietillverkning, tillverkarens skyldigheter och ansvar i fråga om EU-försäkran och CE-märkning, innehåll, placering och utformning av informationstext samt importörens och distributörens kontroll innan en produkt släpps ut på marknaden.

Frågan om tillverkarens, representantens, importörens och distributörens skyldigheter avseende bedömning av överensstämmelse, EU-försäkran och CE-märkning regleras i kapitel III i tillgänglighetsdirektivet. De övergripande skyldigheterna för vad som åligger tillverkaren, representanten, importören och distributören föreslås genomföras i lag, eftersom bestämmelserna rör förhållandet mellan enskilda och det allmänna (jfr 8 kap. 2 § regeringsformen). Bestämmelserna i artiklarna 7.3–7.7, 8.1 andra stycket, 8.2, 9.3, 9.6, 9.7, 10.1, 10.3, 10.4, 16.2–4, 18.1 samt bilaga IV om förfaranden för bedömning av överensstämmelse, teknisk dokumentation och EU-försäkran är detaljerade avseende de ekonomiska aktörernas skyldigheter och också av teknisk eller administrativ natur. De bör därför enligt regeringen med stöd av 8 kap. 3 och 10 §§ regeringsformen genomföras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När det gäller tillverkarens skyldigheter att kontrollera tillgänglighetskraven för produkter framgår bl.a. att tillverkaren ska beakta att de tekniska specifikationer och harmoniserade standarder som det hänvisas till i en EU-försäkran kan komma att ändras. Produkterna ska vara försedda med spårbarhets- eller identifieringsmärkning, antingen på produkten, förpackningen eller medföljande dokument. Identifieringsmärkning kan t.ex. vara ett typnummer eller serienummer. Produkten ska även förses med kontaktuppgifter till tillverkaren och åtföljas av bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter som är tydliga och lättbegripliga. Kontaktuppgifterna, bruksanvisningen och säkerhetsföreskrifterna ska finnas på ett språk som lätt kan förstås av slutanvändare och marknadskontrollmyndigheter. Vad gäller bruksanvisningen och säkerhetsföreskrifterna är det upp till berörd medlemsstat att ange vilket språk som dessa ska vara författade på. Tillverkarens skyldigheter föreslås regleras i 11–13 §§ i den nya lagen. Eftersom vissa skyldigheter regleras i detalj i bilaga IV till tillgänglighetsdirektivet föreslås sådana detaljerade föreskrifter meddelas på lägre författningsnivå än lag med stöd av bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Bemyndigandena i 11–13 §§ innebär exempelvis att mer detaljerade bestämmelser om vad den tekniska dokumentationen ska innehålla, hur en EU-försäkran om överensstämmelse ska upprättas samt vilken typ av kontaktuppgifter och vilket språk som ska användas för informationstexter kommer att meddelas i förordning eller myndighetsföreskrift.

När det gäller importörens skyldigheter att kontrollera tillgänglighetskraven för produkter framgår bl.a. att importören ska säkerställa att produkten åtföljs av bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter på ett språk som lätt kan förstås av konsumenterna och andra slutanvändare och som bestämts av den berörda medlemsstaten. Till skillnad mot vad som gäller för tillverkare finns däremot inget krav på att kontrollera att dessa dokument är tydliga och lättförståeliga. Importörens skyldigheter föreslås regleras i 15 och 17 §§ i den nya lagen. Importören ska under fem års tid kunna uppvisa EU-försäkran och säkerställa att marknadskontrollmyndigheter får tillgång till den tekniska dokumentationen till en produkt om detta begärs. Regeringen föreslår att detta är krav som tillsammans med krav på vilken typ av kontaktuppgifter, användaranvisning och språk som ska ställas på informationstexten bör regleras på lägre författningsnivå än lag med stöd av bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Uppföljning av ekonomiska konsekvenser

Regeringen gör bedömningen att den troliga investeringskostnaden för svenska företag för att uppfylla kraven i tillgänglighetsdirektivet uppgår till ca 10 miljarder kronor. De totala löpande kostnaderna uppgår till ca 1 miljard kronor per år. Troliga nyttor för företag är lägre kostnader om fler handlar på webben samt en ökad kundkrets om e-handelsplatser blir tillgängliga för fler.

Av regeringens bedömning framgår vidare att uppemot 36 procent av den vuxna svenska befolkningen enligt Statistiska centralbyrån har en eller flera funktionsnedsättningar. För den gruppen kan tillgänglighetsdirektivet leda till nyttor i form av ökad frihet och självförverkligande samt ett minskat digitalt utanförskap. Tillgängliga produkter och tjänster kan innebära högre slutpriser och därmed en högre kostnad för konsumenterna. Mot detta ska vägas att de företag som gör sina produkter och tjänster tillgängliga från början troligen kommer att få en lägre kostnad än de företag som väljer att göra produkter och tjänster tillgängliga i efterhand, vilket kan ha en positiv påverkan på priset för konsumenterna.

Motionerna

Lagens namn

I kommittémotion 2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att lagen bör benämnas ”lag om produkters och tjänsters tillgänglighet”. Motionärerna anför att förslaget till svensk benämning av lagen i propositionen avviker från direktivets benämning. Propositionens förslag ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet” stämmer inte överens med direktivets benämning ”tillgänglighetskrav för produkter och tjänster”. Förslaget i propositionen riskerar att begränsa omfattningen och förståelsen av innehållet, vilket kan försvåra framtida lagstiftning i andra sakfrågor.

I kommittémotion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att namnet på lagen bör ändras till ”lag om tillgänglighet till produkter och tjänster”. Regeringens förslag till svensk titel på lagen, lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet, avviker från direktivet. Enligt motionärerna begränsar detta omfattningen, försvårar förståelsen av innehållet och skulle även kunna försvåra framtida lagstiftning i andra sakfrågor. I kommittémotion 2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att ändra namnet på den föreslagna lagen i enlighet med tillgänglighetsdirektivet. Motionärerna anför att regeringen efter synpunkter från Lagrådet har valt titeln ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet”. Utredningens förslag till titel var ”lag om digital tillgänglighet för produkter och tjänster”. Motionärerna anser att både regeringens och utredningens förslag är missvisande och anser att lagen bör ha titeln ”lag om tillgänglighet till produkter och tjänster”.

Behov av en utredning om grundlagsändring

I kommittémotion 2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att det utreds i vilken utsträckning grundlagsändringar behövs innan lagstiftningen träder i kraft och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag. Motionärerna anför att Lagrådet har lyft fram behov av en utredning om grundlagsfrågor som påverkar förutsättningarna för genomförandet. Lagrådet påpekar att flera remissinstanser har framfört att det innan lagstiftningen träder i kraft bör utredas i vilken mån grundlagsändringar erfordras.

I kommittémotion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning om eventuella behov av konsekvensändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag. Lagrådet skriver i sitt yttrande att det i detta fall behövs utredning av frågor som rör normgivning samt av grundlagsfrågor som påverkar förutsättningar för att genomföra direktivet i Sverige. De oklarheter som Lagrådet lyfter behöver enligt motionärerna utredas så snart som möjligt. Regeringen bör därför skyndsamt tillsätta en sådan utredning.

I kommittémotion 2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att utreda om en grundlagsändring krävs för att tillgänglighetsdirektivet ska kunna anses helt genomfört i svensk rätt och att regeringen vid behov ska återkomma till riksdagen med lagförslag. Motionärerna anför att Lagrådet har lyft fram behov av en utredning om normgivning och grundlagsfrågor som påverkar förutsättningarna för genomförandet. Motionärerna delar Lagrådets analys att de oklarheter som föreligger om tillgänglighetsdirektivets införlivande och normgivning bör utredas omgående.

Nödkommunikation

I kommittémotion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att nödkommunikation 112 bör tas med som ett tillämpningsområde i lagen i enlighet med EU:s direktiv. Vissa delar av artikel 3, t.ex. nödnumret 112, har uteslutits. Vad gäller 112 har detta gjorts med hänvisning till att det finns ett avtal med SOS Alarm. Även om nuvarande lösning regleras genom ett avtal behöver enligt motionärerna denna del av direktivet finnas med i svensk författning om lagstiftningen ska vara robust över tid.

Införlivande

I kommittémotion 2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artiklar 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V. Motionärerna anför att regeringens proposition brister i att genomföra direktivet i sin helhet och saknar vissa av de krav som marknaden annars måste förhålla sig till. För att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bör de utblivna delarna införas.

I kommittémotion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artiklar 2, 3 (del av), 4, 24.2 och 29 samt bilagorna I och V. Alla ändringar och undantag i svensk författning innebär enligt motionärerna ökad risk för ett oklart och fragmentiserat regelverk, vilket tillgänglighetsdirektivet är avsett att motverka. Det försvårar också för svenska aktörer på en europeisk marknad.

I kommittémotion 2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att texten i tillgänglighetsdirektivets artiklar 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V bör införlivas i svensk författning. När artiklarna finns i direktivet bör enligt motionärerna motsvarande text återfinnas i den svenska lagen.

Bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter

I kommittémotion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att lagen bör reglera att såväl tillverkare som importörer ska se till att bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter tillhandahålls på ett språk som lätt kan förstås av alla konsumenter och andra slutanvändare. Klarspråk är enligt motionärerna avgörande för reell tillgänglighet och inte minst viktigt för att förhindra felanvändning eller i värsta fall skador vid användning av en produkt eller tjänst.

Faktisk tillgång till digitala tjänster

I kommittémotion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att lagen även bör omfatta en

faktisk tillgång till digitala tjänster, såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering. Motionärerna anför att det i ett remissvar framförs att utredningens förslag enbart utgår från att produkter och tjänster ska vara tillgängliga vid användandet men att inga krav ställs på att själva användningen tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning.

Uppföljning

I kommittémotion 2022/23:2316 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna för de konsumenter, företag och branscher som berörs av lagförslaget. Efter att regeringen genomfört en konsekvensutredning bör arbetet, om det finns behov, följas upp med förslag på lämpligt avvägda åtgärder för att främja alla de konsumenter, företag och branscher som kan komma att drabbas negativt på olika sätt vid genomförandet av tillgänglighetsdirektivet.

Konstitutionsutskottets yttrande

Socialutskottet har gett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottet har begränsat sitt yttrande till frågan om hur förslaget förhåller sig till skyddet för tryck- och yttrandefrihet i mediegrundlagarna. Yttrandet finns i bilaga 3.

Trafikutskottets yttrande

Socialutskottet har gett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde. Trafikutskottet har yttrat sig i de delar som rör nödkommunikation till larmnumret 112 och tillgången till vissa tjänster som digital autentisering. Yttrandet finns i bilaga 4.

Socialutskottets ställningstagande

Som framgår ovan föreslår regeringen att tillgänglighetsdirektivet ska genomföras genom en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. För att inte namnet ska uppfattas som alltför brett bör det enligt regeringen framgå att det endast är vissa produkter och tjänster som omfattas av lagen. I lagrådsremissen föreslås lagens namn vara lagen om tillgänglighet till vissa produkter och tjänster. Det namnet har Lagrådet synpunkter på. Utskottet delar regeringens och Lagrådets synpunkt om att det språkligt är bättre att namnet på lagen är ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet”. Mot denna bakgrund bör motionerna 2022/23:2314 (V) yrkande 1, 2022/23:2317 (C) yrkande 1 och 2022/23:2319 (MP) yrkande 1 avslås.

Frågan om behov av en utredning om grundlagsändring tas upp i motionerna 2022/23:2314 (V) yrkande 3, 2022/23:2317 (C) yrkande 6 och 2022/23:2319 (MP) yrkande 3. Som konstitutionsutskottet anför gör regeringen bedömningen att de krav som föreslås i den nya lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet i vissa fall kan komma att innebära en begränsning i den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten och därmed medföra en normkonflikt. Mot denna bakgrund kan det enligt regeringen finnas anledning att utreda behovet av ändringar i mediegrundlagarna i några avseenden. Detta har även uppmärksammats av Lagrådet, remissinstanser och den utredning som ligger till grund för propositionen.

Socialutskottet delar, liksom konstitutionsutskottet, regeringens bedömning och utgår från att den skyndsamt utreder behovet av ändringar i mediegrundlagarna. Socialutskottet delar även, i likhet med konstitutionsutskottet, Lagrådets bedömning att den lagstiftningsmetod som föreslås framstår som mindre lämplig. Som konstitutionsutskottet anför får den dock godtas i den uppkomna situationen. Avslutningsvis vill socialutskottet, i likhet med konstitutionsutskottet, i sammanhanget påminna om vikten av att vid förhandlingar av EU-rättsakter i ett tidigt skede uppmärksamma om ett förslag kan komma i konflikt med svensk grundlag. Något initiativ från riksdagen behövs inte och motionsyrkandena bör avslås.

I motion 2022/23:2317 (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att nödkommunikation 112 bör tas med som ett tillämpningsområde i lagen i enlighet med EU:s direktiv. Socialutskottet vill inledningsvis, i likhet med trafikutskottet, understryka att en väl fungerande och tillgänglig alarmeringstjänst är av mycket stor betydelse för enskildas säkerhet och trygghet. Socialutskottet instämmer vidare i regeringens och trafikutskottets bedömning att de krav i tillgänglighetsdirektivet som ställs på tillgänglighet till nödkommunikation för personer med funktionsnedsättning bör tillgodoses inom ramen för avtalsskrivning (alarmeringsavtalet) mellan staten och SOS Alarm. Mot denna bakgrund finns det enligt socialutskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd och motionsyrkandet bör avslås.

Inte heller när det gäller frågan om införlivande anser utskottet att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motionerna 2022/23:2314 (V) yrkande 2, 2022/23:2317 (C) yrkande 3 och 2022/23:2319 (MP) yrkande 2 bör avslås.

Ett motionsyrkande tar upp frågan om bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter. Utskottet konstaterar att regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om förfarandet för bedömning av produkters överensstämmelse och rutiner i samband med serietillverkning, tillverkarens skyldigheter och ansvar i fråga om EU-försäkran och CE-märkning, innehåll, placering och utformning av informationstext samt importörens och distributörens kontroll innan en produkt släpps ut på marknaden. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och de bedömningar som ligger till grund för det. Mot denna bakgrund bör motion 2022/23:2317 (C) yrkande 2 avslås.

I motion 2022/23:2317 (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att lagen även bör omfatta en faktisk tillgång till digitala tjänster, såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering. Socialutskottet vill, i likhet med trafikutskottet, understryka att frågan om digital autentisering är av samhällskritisk betydelse. Säkra och tillförlitliga elektroniska legitimationstjänster som är enkla att använda är av stor vikt, inte minst för personer med funktionsnedsättning. Som anförts i trafikutskottets yttrande har många insatser genomförts inom området. Socialutskottet delar trafikutskottets bedömning att frågan om digital autentisering är väl uppmärksammat. Även socialutskottet förutsätter att regeringen och ansvariga myndigheter vidtar de åtgärder som behövs för att främja den digitala delaktigheten i samhället. Riksdagen bör enligt utskottet inte ta något initiativ i frågan och därmed bör motionsyrkandet avslås.

Avslutningsvis bör riksdagen enligt utskottet inte heller ta något initiativ i fråga om uppföljning, och därmed bör motion 2022/23:2316 (SD) avslås.

Reservationer

1. Lagens namn, punkt 2 (C, MP)

av Anders W Jonsson (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 och
avslår motion
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att namnet på den föreslagna lagen bör ändras till ”lag om tillgänglighet till produkter och tjänster”. Regeringens förslag till svensk titel på lagen, ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet”, avviker från tillgänglighetsdirektivet. Enligt vår mening begränsar detta omfattningen, försvårar förståelsen av innehållet och skulle även kunna försvåra framtida lagstiftning i andra sakfrågor. Vi anser att regeringen bör se över frågan om lagens namn.

2. Lagens namn, punkt 2 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motionerna
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att lagen bör benämnas ”lag om produkters och tjänsters tillgänglighet”. Förslaget till svensk benämning av lagen i propositionen avviker från direktivets benämning. Propositionens förslag ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet” stämmer inte överens med direktivets benämning ”tillgänglighetskrav för produkter och tjänster”. Förslaget i propositionen riskerar enligt min mening att begränsa omfattningen och förståelsen av innehållet, vilket kan försvåra framtida lagstiftning i andra sakfrågor. Jag anser att regeringen bör se över frågan om lagens namn.

3. Behov av en utredning om grundlagsändring, punkt 3 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6 och

2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör se till att det utreds i vilken utsträckning grundlagsändringar behövs innan lagstiftningen träder i kraft och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag. Lagrådet har lyft fram behov av en utredning om grundlagsfrågor som påverkar förutsättningarna för genomförandet. Lagrådet påpekar att flera remissinstanser har framfört att det innan lagstiftningen träder i kraft bör utredas i vilken mån grundlagsändringar erfordras.

4. Behov av en utredning om grundlagsändring, punkt 3 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6 och
bifaller delvis motionerna
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen snarast bör tillsätta en utredning om eventuella behov av konsekvensändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag. Av lagrådsyttrandet framgår att det i detta fall behövs en utredning av frågor om normgivning samt av grundlagsfrågor som påverkar förutsättningarna för att genomföra direktivet i Sverige. De oklarheter som lyfts av Lagrådet behöver enligt min mening utredas snarast möjligt. Regeringen bör därför skyndsamt tillsätta en sådan utredning.

5. Behov av en utredning om grundlagsändring, punkt 3 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 och
bifaller delvis motionerna
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör utreda om en grundlagsändring krävs för att tillgänglighetsdirektivet ska kunna anses helt genomfört i svensk rätt och att regeringen vid behov ska återkomma till riksdagen med lagförslag. Lagrådet har lyft fram behov av en utredning om normgivning och grundlagsfrågor som påverkar förutsättningarna för genomförandet. Jag delar Lagrådets analys att de oklarheter som föreligger om tillgänglighetsdirektivets införlivande och normgivning bör utredas omgående.

6. Nöd-kommunikation, punkt 4 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att nödkommunikation 112 bör tas med som ett tillämpningsområde i lagen i enlighet med EU:s direktiv. Vissa delar av artikel 3, t.ex. nödnumret 112, har uteslutits. Vad gäller 112 har detta gjorts med hänvisning till att det finns ett avtal med SOS Alarm. Även om nuvarande lösning regleras genom ett avtal behöver enligt min mening denna del av direktivet finnas med i svensk författning om lagstiftningen ska vara robust över tid. Jag anser att regeringen bör se över frågan om nödkommunikation.

7. Införlivande, punkt 5 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och
bifaller delvis motionerna
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3 och
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artiklar 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V. Regeringens proposition brister i att genomföra direktivet i sin helhet och saknar vissa av de krav som marknaden annars måste förhålla sig till. För att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bör enligt min mening de uteblivna delarna införas.

8. Införlivande, punkt 5 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3 och
bifaller delvis motionerna
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artiklar 2, 3 (del av), 4, 24.2 och 29 samt bilagorna I och V. Alla ändringar och undantag i svensk författning innebär enligt min mening ökad risk för ett oklart och fragmentiserat regelverk, vilket tillgänglighetsdirektivet är avsett att motverka. Det försvårar också för svenska aktörer på en europeisk marknad.

9. Införlivande, punkt 5 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 och
bifaller delvis motionerna
2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att texten i tillgänglighetsdirektivets artiklar 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V bör införlivas i svensk författning. När artiklarna finns i

direktivet bör enligt min mening motsvarande text återfinnas i den svenska lagen. Jag anser att regeringen bör se över frågan om införlivande.

10. Bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter, punkt 6 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att lagen bör reglera att såväl tillverkare som importörer ska se till att bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter tillhandahålls på ett språk som lätt kan förstås av alla konsumenter och andra slutanvändare. Klarspråk är enligt min mening avgörande för reell tillgänglighet och inte minst viktigt för att förhindra felanvändning eller i värsta fall skador vid användning av en produkt eller tjänst. Jag anser att regeringen bör se över frågan om bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter.

11. Faktisk tillgång till digitala tjänster, punkt 7 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att lagen även bör omfatta en faktisk tillgång till digitala tjänster, såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering. I ett remissvar framförs att utredningens förslag enbart utgår från att produkter och tjänster ska vara tillgängliga vid användandet men att inga krav ställs på att själva användningen tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning. Jag anser att regeringen bör se över frågan om faktisk tillgång till digitala tjänster.

12. Uppföljning, punkt 8 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2316 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör genomföra en uppföljning av ekonomiska konsekvenser för de konsumenter, företag och branscher som berörs av lagförslaget. Efter att regeringen genomfört en konsekvensutredning bör arbetet, om det finns behov, följas upp med förslag på lämpligt avvägda åtgärder för att främja alla de konsumenter, företag och branscher som kan komma att drabbas negativt på olika sätt vid genomförandet av tillgänglighetsdirektivet.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:42 Genomförande av tillgänglighetsdirektivet:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

Följdmotionerna

2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen bör benämnas ”lag om produkters och tjänsters tillgänglighet” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artikel 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att det utreds i vilken utsträckning grundlagsändringar behövs innan lagstiftningen träder i kraft och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2316 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en uppföljning av de ekonomiska konsekvenserna för de konsumenter, företag och branscher som berörs av lagförslaget och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att namnet på lagen bör ändras till ”Lag om tillgänglighet till produkter och tjänster” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen bör reglera att såväl tillverkare som importörer ska se till att bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter tillhandahålls på ett språk som lätt kan förstås av alla konsumenter och andra slutanvändare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artikel 2, 3 (del av), 4, 24.2 och 29 samt bilagorna I och V och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nödkommunikation 112 bör tas med som ett tillämpningsområde i lagen i enlighet med EU:s direktiv och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen även bör omfatta en faktisk tillgång till digitala tjänster, såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning kring eventuella behov för konsekvensändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändring av namn på den föreslagna lagen i enlighet med tillgänglighetsdirektivet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att texten i tillgänglighetsdirektivets artiklar 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V bör införlivas i svensk författning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om en grundlagsändring krävs för att tillgänglighetsdirektivet ska kunna anses helt genomfört i svensk rätt och att regeringen vid behov ska återkomma till riksdagen med lagförslag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens innehåll och syfte

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om krav på vissa produkter och tjänster i fråga om deras tillgänglighet. Lagen syftar till att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens och att främja personers jämlikhet i levnadsvillkor och delaktighet i samhällslivet.

Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster.

Ord och uttryck i lagen

2 § I denna lag avses med

audiovisuella medietjänster: beställ-tv och tv-sändningar enligt 3 kap. 1 § 6 och 22 radio- och tv-lagen (2010:696),

banktjänster för konsument: tillhandahållande för konsumenter av följande banktjänster och finansiella tjänster:

– kreditavtal som omfattas av konsumentkreditlagen (2010:1846),

– tjänster som anges i 2 kap. 1 § 1, 2, 4 och 5 samt 2 § 1, 2, 4 och 5 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

– betaltjänster enligt 1 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

– tjänster med anknytning till öppnande, användning och avslutande av ett betalkonto, däribland betaltjänster och betalningstransaktioner som omfattas av 1 kap. 7 § 1 lagen om betaltjänster samt kontokrediter och tjänster som tillåter överskridande av behållningen på ett bankkonto, och

– elektroniska pengar enligt 1 kap. 2 § 2 lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

betalningsterminal: anordning vars huvudsyfte är att göra det möjligt att genomföra betalningar med användning av betalningsinstrument enligt 1 kap. 4 § lagen om betaltjänster vid ett fysiskt försäljningsställe men inte i en virtuell miljö,

distributör: fysisk eller juridisk person i leveranskedjan, förutom tillverkaren eller importören, som tillhandahåller en produkt på marknaden,

e-bok: tjänst som innefattar ett tillhandahållande av digitala filer som innehåller en elektronisk version av en bok som mestadels finns som text eller i grafisk form,

e-handelstjänster: tjänster som tillhandahålls på distans, genom webbplatser och tjänster för mobila enheter, på elektronisk väg och på individuell begäran av en konsument i syfte att ingå ett konsumentavtal,

ekonomisk aktör: tillverkare, representant, importör, distributör eller tjänsteleverantör,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, i den ursprungliga lydelsen.

elektroniska biljetter: system i vilka resebevis, i form av en eller flera resebiljetter, reseabonnemang eller resekredit, lagras elektroniskt på ett fysiskt transportkort eller en annan enhet i stället för att skrivas ut som pappersbiljett,

elektroniska biljettförsäljningstjänster: system i vilka biljetter för persontrafik köps, inbegripet onlineköp med hjälp av en enhet med interaktiv datorkapacitet, för leverans till köparen i elektronisk form för att möjliggöra att de kan skrivas ut i pappersform eller visas upp på en mobil enhet med interaktiv datorkapacitet,

elektronisk kommunikationstjänst: detsamma som i 1 kap. 7 § lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation,

harmoniserad standard: harmoniserad standard enligt artikel 2.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 av den 25 oktober 2012 om europeisk standardisering och om ändring av rådets direktiv 89/686/EEG och 93/15/EEG samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 94/9/EG, 94/25/EG, 95/16/EG, 97/23/EG, 98/34/EG, 2004/22/EG, 2007/23/EG, 2009/23/EG och 2009/105/EG samt om upphävande av rådets beslut 87/95/EEG och Europaparlamentets och rådets beslut 1673/2006/EG,

importör: fysisk eller juridisk person som är etablerad inom unionen och som släpper ut en produkt från ett tredjeland på unionsmarknaden,

interaktiv datorkapacitet: funktion till stöd för interaktion mellan människa och utrustning som möjliggör behandling och överföring av data, tal eller video, eller en kombination därav,

konsument: fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

läsplatta: särskild utrustning, inklusive både maskinvara och programvara, som används för att disponera, navigera i, läsa och använda e-bokfiler,

mikroföretag: företag med färre än tio anställda och som har en årsomsättning eller en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro,

operativsystem: programvara som bland annat hanterar gränssnittet till yttre maskinvara, schemalägger uppgifter, tilldelar lagring och presenterar ett standardgränssnitt för användaren när inget tillämpningsprogram körs, inklusive ett grafiskt användargränssnitt, oavsett om sådan programvara är inbyggd i datormaskinvara med generella användningsområden som är avsedd för konsumenter eller utgör fristående programvara som är avsedd att köras på datormaskinvara med generella användningsområden som är avsedd för konsumenter, men exklusive operativsystemladdare, bios (basic input-output system) eller andra fasta program som behövs vid start av en dator eller när operativsystemet installeras,

passagerartransporttjänster med buss: tjänster som anges i artikel 2.1 och 2.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 av den 16 februari 2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004,

passagerartransporttjänster med fartyg: persontrafiktjänster enligt artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 av den 24 november 2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, med undantag för de tjänster som avses i artikel 2.2 i den förordningen,

passagerartransporttjänster med luftfartyg: kommersiella luftfartstjänster för passagerare enligt artikel 2 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 av den 5 juli 2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet i samband med avfärd från, transitering genom eller ankomst till en flygplats, när flygplatsen är belägen inom en medlemsstats territorium, inbegripet flygningar som avgår från en flygplats som är belägen i ett tredjeland till en flygplats som är belägen inom en medlemsstats territorium, om tjänsterna tillhandahålls av ett unionslufttrafikföretag,

passagerartransporttjänster med tåg: persontrafik på järnväg enligt artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 av den 29 april 2021 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer,

produkt: ämne, preparat eller annan vara framställd genom en tillverkningsprocess, dock inte livsmedel, foder, levande växter eller djur, produkter av mänskligt ursprung samt produkter av växter eller djur med direkt koppling till deras framtida fortplantning,

regionaltransporter: regional trafik enligt artikel 3.7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU av den 21 november 2012 om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde, i den ursprungliga lydelsen, dock endast avseende järnväg, buss, tunnelbana, spårväg och trådbuss,

representant: fysisk eller juridisk person som är etablerad inom unionen och som enligt en skriftlig fullmakt från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter,

släppa ut på marknaden: det första tillhandahållandet av en produkt på unionsmarknaden,

stads- och förortstransporter: stads- och förortstrafik enligt artikel 3.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU, i den ursprungliga lydelsen, dock endast avseende järnväg, buss, tunnelbana, spårväg och trådbuss,

tekniska specifikationer: tekniska specifikationer enligt artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 som ger förutsättningar för att uppfylla de tillgänglighetskrav som gäller för en produkt eller tjänst,

tillhandahållande på marknaden: leverans av en produkt för distribution, förbrukning eller användning på unionsmarknaden i samband med kommersiell verksamhet, mot betalning eller kostnadsfritt,

tillverkare: fysisk eller juridisk person som tillverkar eller låter konstruera eller tillverka en produkt och saluför den produkten, i eget namn eller under eget varumärke,

tjänst: tjänst enligt 4 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden,

tjänsteleverantör: fysisk eller juridisk person som tillhandahåller en tjänst på unionsmarknaden eller som erbjuder sig att tillhandahålla en sådan tjänst till konsumenter i unionen,

tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster: tjänster som överförs via ett elektroniskt kommunikationsnät som används för att identifiera, välja, ta emot information om samt använda sådana audiovisuella medietjänster och eventuella tillhandahållna funktioner (såsom undertexter för döva eller hörselskadade personer, syntolkning, talad

textning eller teckenspråkstolkning) som följer av att tjänsterna tillgängliggörs i enlighet med 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen.

Lagens tillämpningsområde

3 § Följande produkter omfattas av denna lag:

1. datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter och operativsystem till dessa maskinvarusystem,
2. betalningsterminaler,
3. kontantautomater, biljettförsäljningsautomater och incheckningsautomater som är avsedda för tillhandahållande av tjänster som omfattas av denna lag,
4. interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller information, med undantag för terminaler som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel, och som är avsedda för tillhandahållande av tjänster som omfattas av denna lag,
5. terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för elektroniska kommunikationstjänster,
6. terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster, och
7. läsplattor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som preciserar eller avgränsar vilka produkter som avses i första stycket.

4 § Följande tjänster omfattas av denna lag när de är avsedda för konsumenter:

1. elektroniska kommunikationstjänster, med undantag för överförings-tjänster som används för tillhandahållande av maskin-till-maskintjänster,
2. tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster,
3. inslag i passagerartransporttjänster med buss, fartyg, luftfartyg eller tåg, med undantag för stads-, förorts- och regionaltransporter, som avser:
 - a) webbplatser,
 - b) tjänster för mobila enheter, däribland mobila applikationer,
 - c) tillhandahållande av elektroniska biljetter och elektroniska biljettförsäljningstjänster,
 - d) förmedling av information om transporttjänster, inklusive reseinformation i realtid; när det gäller tjänster som förmedlas via interaktiva informations-skärmar gäller lagen endast för skärmar som är belägna inom unionens territorium, och
 - e) tjänster som förmedlas via interaktiva självbetjäningsterminaler belägna inom unionens territorium, utom sådana som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel, som används vid tillhandahållandet av någon del av sådana persontrafik-tjänster,
4. inslag i passagerartransporttjänster med buss, fartyg, luftfartyg eller tåg i stads-, förorts- och regionaltransport där tjänsterna förmedlas via interaktiva självbetjäningsterminaler belägna inom unionens territorium, utom sådana som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel, som används vid tillhandahållandet av någon del av sådana persontrafiktjänster,

5. banktjänster för konsumenter,
6. tillhandahållande av e-böcker, och
7. e-handelstjänster.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som preciserar eller avgränsar vilka tjänster som avses i första stycket.

5 § Denna lag är inte tillämplig på innehåll på sådana webbplatser och mobila applikationer som utgörs av

1. kartor som inte är avsedda för navigering, eller
2. kartor som är avsedda för navigering, om väsentlig information tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt.

Lagen är inte heller tillämplig på innehåll på webbplatser och mobila applikationer som kommer från tredje part och som varken finansieras eller utvecklas eller står under kontroll av den berörda ekonomiska aktören.

Tillgänglighetskrav

6 § Produkter och tjänster som omfattas av denna lag får släppas ut på marknaden respektive tillhandahållas endast om de uppfyller

1. krav på tillgänglighet avseende information, användargränssnitt eller funktionell utformning (tillgänglighetskrav),
2. krav på tillgänglighet enligt direkt tillämpliga rättsakter som har antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882, och
3. krav enligt 11–13, 15, 16 eller 25 § och de föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillgänglighetskraven enligt första stycket 1.

7 § Ett tillgänglighetskrav gäller inte om kravet

1. innebär en större förändring av en produkts eller en tjänsts grundläggande karaktär, eller
2. medför en oproportionerligt stor börda för den berörda ekonomiska aktören.

Trots första stycket 2 ska ett tillgänglighetskrav tillämpas om den ekonomiska aktören har tagit emot externa medel i syfte att göra den berörda produkten eller tjänsten mer tillgänglig och ett undantag från tillgänglighetskravet därför skäligen inte bör gälla.

8 § Om en ekonomisk aktör bedömer att ett tillgänglighetskrav inte gäller enligt 7 §, ska aktören på ett lämpligt sätt dokumentera och spara sin bedömning tillsammans med en motivering av sitt ställningstagande.

Den ekonomiska aktören ska underrätta marknadskontrollmyndigheten eller tillsynsmyndigheten om att undantag med stöd av 7 § åberopas. Om myndigheten begär det, ska den ekonomiska aktören lämna en kopia av den bedömning som avses i första stycket till myndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. kriterier för den ekonomiska aktörens bedömning,

2. hur länge underlaget för bedömningen ska sparas, och
3. när en bedömning om undantag behöver förnyas.

Presumtion om överensstämmelse med tillgänglighetskraven

9 § Produkter och tjänster som helt eller delvis överensstämmer med en harmoniserad standard, till vilken hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller med en teknisk specifikation, ska förutsättas överensstämma med tillgänglighetskraven i den utsträckning kraven följer av standarden eller specifikationen.

Undantag för mikroföretag

10 § Tjänster som tillhandahålls av mikroföretag behöver inte uppfylla tillgänglighetskraven.

Ett mikroföretag som hanterar produkter behöver inte dokumentera sin bedömning av om förutsättningarna för undantag enligt 7 § är uppfyllda. Inte heller behöver företaget underrätta behörig marknadskontrollmyndighet om att undantag med stöd av 7 § åberopas. Om marknadskontrollmyndigheten begär det, ska företaget dock till myndigheten lämna de uppgifter som är relevanta för bedömningen av om det finns förutsättningar för undantag.

Tillverkarens skyldigheter

11 § Innan en produkt släpps ut på marknaden ska tillverkaren utföra eller låta utföra en bedömning av om produkten överensstämmer med tillgänglighetskraven och, i förekommande fall, förutsättningarna för undantag enligt 7 §. Tillverkaren ska i samband med det utarbeta och spara teknisk dokumentation till grund för bedömningen.

Tillverkaren ska se till att det finns rutiner som säkerställer att alla tillverkade produkter överensstämmer med tillgänglighetskraven och med krav på tillgänglighet enligt direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förfarandet enligt första stycket samt om rutiner enligt andra stycket.

12 § Om en sådan bedömning av överensstämmelse som avses i 11 § innebär att produkten uppfyller tillgänglighetskraven, ska tillverkaren upprätta en EU-försäkran om överensstämmelse och förse produkten eller dess märkskylt med CE-märkning innan den släpps ut på marknaden. Om tillverkaren har åberopat undantag enligt 7 §, ska det framgå av EU-försäkran vilka tillgänglighetskrav som omfattas av undantaget.

För CE-märkning gäller de allmänna principer som finns i artikel 30 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillverkarens skyldigheter och ansvar i samband med att EU-försäkran om överensstämmelse upprättas och CE-märkning av produkter.

13 § Tillverkaren ska säkerställa att produkten förses med informationstext om

1. produktens spårbarhet,
2. tillverkarens kontaktuppgifter, inklusive firmanamn eller varumärke, och
3. hur konsumenten ska använda produkten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i den informationstext som tillverkaren ska förse produkten med samt om placeringen och utformningen i övrigt av informationstexten.

14 § En tillverkare får genom skriftlig fullmakt utse en representant som ska utföra de uppgifter som anges i fullmakten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav som ska ställas på fullmaktens innehåll.

Importörens och distributörens skyldigheter

15 § Importören ska säkerställa att tillverkaren har utfört de åtgärder som avses i 11 och 12 §§ samt i 13 § första stycket 1 och 2 innan en produkt släpps ut på marknaden.

Importören ska förse produkten med informationstext om sina kontaktuppgifter, inklusive firmanamn eller varumärke, och om hur konsumenten ska använda produkten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om importörens skyldigheter enligt första och andra styckena.

16 § Distributören ska, innan produkten tillhandahålls på marknaden, kontrollera att produkten har försetts med CE-märkning enligt 12 § och informationstext enligt 13 § och 15 § andra stycket och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen av distributörens ansvar att kontrollera produkter enligt första stycket.

17 § En importör och en distributör ska, så länge denne har ansvar för en produkt, säkerställa att lagrings- eller transportförhållandena inte äventyrar produktens överensstämmelse med tillgänglighetskraven.

18 § Om en importör eller en distributör släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sådant sätt att överensstämmelsen med tillgänglighetskraven kan påverkas, övertar importören eller distributören tillverkarens skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882.

Skyldigheter vid misstanke om produkters bristande överensstämmelse

19 § Om en tillverkare eller importör anser, eller har anledning att anta, att en produkt som denne har släppt ut på marknaden inte överensstämmer med tillgänglighetskraven, ska tillverkaren eller importören omedelbart vidta de åtgärder som krävs för att få produkten att överensstämma med kraven eller, om så är lämpligt, för att dra tillbaka produkten.

Tillverkare och importörer ska föra ett register över produkter som brister i överensstämmelse med tillgänglighetskraven och över klagomål som tillverkaren eller importören har mottagit och som har gjorts med åberopande av sådan bristande överensstämmelse.

20 § Om en distributör anser, eller har anledning att anta, att en produkt inte överensstämmer med tillgänglighetskraven, får distributören inte tillhandahålla produkten förrän denne har försäkrat sig om att åtgärder har vidtagits för att få produkten att överensstämma med kraven eller, om så är lämpligt, för att dra tillbaka produkten.

21 § Om en tillverkare, importör eller distributör anser, eller har anledning att anta, att en produkt som denne har släppt ut eller tillhandahållit på marknaden inte uppfyller tillgänglighetskraven, ska marknadskontrollmyndigheterna i de medlemsstater där produkten har tillhandahållits omedelbart underrättas. Underrättelsen ska innehålla detaljerade uppgifter om den bristande överensstämmelsen och vilka åtgärder som har vidtagits.

Information, dokumentation och uppgifter som ska lämnas på begäran

22 § Tillverkare, representanter, importörer och distributörer ska på begäran av en marknadskontrollmyndighet lämna all information som den berörda ekonomiska aktören har och som behövs för bedömningen av om en produkt uppfyller tillgänglighetskraven. Tillverkaren och importören ska lämna sådan information på ett språk som lätt kan förstås av myndigheten.

Tillverkaren, representanten, importören och distributören ska samarbeta med marknadskontrollmyndigheten om de åtgärder som ska vidtas för att en produkt ska uppfylla tillgänglighetskraven.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den period under vilken handlingar enligt första stycket ska sparas och på vilket språk som information enligt första stycket ska lämnas till marknadskontrollmyndigheten.

23 § En tillverkare, representant, importör eller distributör som har levererat en produkt till eller tagit emot en produkt från en annan tillverkare, representant, importör eller distributör ska på begäran av en marknadskontrollmyndighet lämna uppgift om detta.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur länge uppgiftsskyldigheten enligt första stycket ska gälla.

Tjänsteleverantörens skyldigheter

24 § En tjänsteleverantör som tillhandahåller en tjänst till en konsument ska fortlöpande säkerställa att tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven.

Om en tjänst inte överensstämmer med tillgänglighetskraven, ska leverantören vidta de åtgärder som krävs för att få tjänsten att överensstämma med kraven samt omedelbart underrätta tillsynsmyndigheterna i de medlemsstater där tjänsten tillhandahålls om bristen. Underrättelsen ska innehålla detaljerade uppgifter om den bristande överensstämmelsen och vilka åtgärder som har vidtagits.

25 § Tjänsteleverantören ska ta fram nödvändig information om hur tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven. Om tjänsteleverantören har åberopat undantag enligt 7 §, ska det av informationen även framgå vilka tillgänglighetskrav som omfattas av undantaget.

Tjänsteleverantören ska säkerställa att de tjänster som denne utformar och tillhandahåller marknaden åtföljs av sådan information som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i den information som tjänsteleverantören enligt denna paragraf ska ta fram, på vilket sätt informationen ska lämnas och hur länge den ska sparas.

26 § Tjänsteleverantören ska på begäran av en tillsynsmyndighet lämna all information som behövs för bedömningen av om en tjänst uppfyller tillgänglighetskraven.

Tjänsteleverantören ska samarbeta med berörda tillsynsmyndigheter om de åtgärder som ska vidtas för att tjänsten ska uppfylla tillgänglighetskraven.

Tillhandahållande av e-böcker

27 § Den som ansvarar för innehållet i en e-bok ska säkerställa att tillgänglighetskraven uppfylls även om denne inte är en tjänsteleverantör.

Bestämmelser i denna lag som gäller för en tjänsteleverantör, med undantag för bestämmelserna om sanktionsavgift, är tillämpliga även i fråga om ansvar enligt första stycket.

Marknadskontroll av produkter

28 § Den myndighet som regeringen bestämmer är marknadskontrollmyndighet.

Vid marknadskontroll av produkter som omfattas av denna lag tillämpas följande bestämmelser om marknadskontroll i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011:

1. artikel 2.3 om tillämpningsområde vid marknadskontrollmyndighetens åtgärder enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet,

2. artikel 10.1, 10.2, 10.5 och 10.6 om utseende av marknadskontrollmyndigheter och det centrala samordningskontoret,

3. artikel 11.2, 11.3, 11.5 och 11.7 om marknadskontrollmyndigheternas verksamhet,
4. artikel 13 om nationella strategier för marknadskontroll,
5. artikel 14.1 och 14.2 om marknadskontrollmyndigheternas befogenheter,
6. artikel 16.3 g och 16.5 om åtgärder för marknadskontroll,
7. artikel 17 om användning av information samt yrkes- och affärshemligheter,
8. artikel 18 om processuella rättigheter för ekonomiska aktörer,
9. artikel 22 om ömsesidig assistans,
10. artikel 25.2–25.4 om kontroll av produkter som förs in på unionsmarknaden,
11. artikel 26.1 och 26.2 om uppskjutande av övergång till fri omsättning,
12. artikel 27 om övergång till fri omsättning,
13. artikel 28.2 och 28.3 om vägrad övergång till fri omsättning,
14. artikel 31.2 f, 31.2 g, 31.2 m och 31.2 o om unionsnätverkets roll och uppgifter, samt
15. artikel 34.3 a och 34.4 om informations- och kommunikationssystemet.

29 § Vid marknadskontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 har marknadskontrollmyndigheten befogenhet att

1. enligt artikel 14.4 a och 14.4 b kräva att ekonomiska aktörer som hanterar produkter ska tillhandahålla handlingar, specifikationer, data eller uppgifter,
2. enligt artikel 14.4 e få tillträde till lokaler, mark eller transportmedel, och
3. enligt artikel 14.4 j införskaffa, inspektera och demontera varuprover.

Tillsyn av tjänster

30 § Den myndighet som regeringen bestämmer är tillsynsmyndighet i fråga om tjänster som omfattas av denna lag och utövar tillsyn över att lagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 följs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillsyn enligt lagen och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

31 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Gemensamma bestämmelser för marknadskontroll och tillsyn

32 § Om marknadskontrollmyndigheten eller tillsynsmyndigheten finner att en produkt eller tjänst inte uppfyller krav enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av Europaparlamentets

och rådets direktiv (EU) 2019/882, ska myndigheten uppmana den eller de ansvariga ekonomiska aktörerna att inom en viss tid åtgärda bristen.

Om den ansvariga ekonomiska aktören inte har åtgärdat bristen inom föreskriven tid, får myndigheten besluta de förelägganden som behövs för att bristen ska avhjälpas.

Beslut som en marknadskontrollmyndighet fattar med stöd av andra stycket ska omprövas efter tre månader.

33 § Om marknadskontrollmyndigheten eller tillsynsmyndigheten finner brister i en bedömning av undantag enligt 7 §, ska myndigheten uppmana den ekonomiska aktören att inom viss tid åtgärda bristerna.

Om inte den ekonomiska aktören avhjälpes bristerna, får myndigheten förelägga den ekonomiska aktören att inom en viss angiven tid göra en ny bedömning.

34 § En marknadskontrollmyndighet eller tillsynsmyndighet får besluta de förelägganden som behövs för att krav enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 ska följas.

35 § Ett beslut om föreläggande enligt 32–34 §§ får förenas med vite.

36 § Polismyndigheten ska på begäran av marknadskontrollmyndigheten eller tillsynsmyndigheten lämna den hjälp som behövs för att myndigheten ska kunna vidta åtgärder enligt 29 eller 30 §.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Sanktionsavgifter

37 § En marknadskontrollmyndighet eller tillsynsmyndighet får ålägga en ekonomisk aktör att betala sanktionsavgift om den ekonomiska aktören har åsidosatt någon av 6, 8, 11–13, 15–17, 19–26 §§ eller 28 § andra stycket 6 eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa paragrafer.

I ringa fall ska någon sanktionsavgift inte beslutas.

En sanktionsavgift får inte beslutas senare än fem år från den tidpunkt då åsidosättandet upphörde.

38 § En sanktionsavgift får inte beslutas om åsidosättandet omfattas av ett föreläggande om vite och åsidosättandet ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

39 § Sanktionsavgiften får tas ut med ett belopp som bestäms med hänsyn till allvaret och omfattningen av åsidosättandet samt till omständigheterna i övrigt. Sanktionsavgiften ska bestämmas till lägst 10 000 kronor och högst 10 000 000 kronor.

Om det finns särskilda skäl eller om det annars är påkallat med hänsyn till omständigheterna får sanktionsavgiften sättas ned helt eller delvis.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

40 § Sanktionsavgiften ska betalas inom trettio dagar från det att beslutet fick laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om sanktionsavgiften inte betalas inom denna tid, ska beslutande myndighet lämna den obetalda avgiften för indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Avgiften faller bort i den utsträckning som verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft.

Överklagande

41 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut enligt 32 § första stycket och 33 § första stycket får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 28 juni 2025.
 2. Lagen tillämpas inte på innehåll på webbplatser och mobila applikationer som avser:
 - förinspelade tidsberoende medier som har offentliggjorts före ikraftträdandet,
 - filformat för dokument som har offentliggjorts före ikraftträdandet, eller
 - innehåll som kan klassificeras som arkiv och som inte har uppdaterats eller redigerats efter ikraftträdandet.
 3. En tjänsteleverantör får fortsätta att tillhandahålla sina tjänster med hjälp av produkter som före ikraftträdandet lagligen användes av tjänsteleverantören för att tillhandahålla liknande tjänster, dock längst till och med den 27 juni 2030.
 4. En tjänsteleverantör, som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande tillhandahåller tjänster enligt ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet, får fortsätta att tillhandahålla tjänsterna till dess att avtalstiden löper ut, dock längst till och med den 27 juni 2030, även om tjänsterna i fråga inte får tillhandahållas enligt 6 §.
 5. Självbetjäningsterminaler som före ikraftträdandet lagligen användes av tjänsteleverantörer för tillhandahållande av tjänster får fortsätta att användas vid tillhandahållande av liknande tjänster under en period av 20 år efter det att terminalerna togs i bruk.

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2022/23:KU1y

Genomförande av tillgänglighetsdirektivet

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 9 februari 2023 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2022/23:42 Genomförande av tillgänglighetsdirektivet och eventuella följdmotioner, i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om hur förslaget förhåller sig till skyddet för tryck- och yttrandefrihet i mediegrundlagarna.

Utskottets överväganden

Propositionen

Tillgänglighetsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet) innehåller krav för att göra det digitala samhället tillgängligt för alla. Direktivet syftar till att undanröja hinder på den inre marknaden genom att öka tillgängligheten till produkter och tjänster, framför allt för personer med funktionsnedsättning.

Direktivet ställer krav på hur vissa produkter och tjänster ska vara utformade för att göras mer tillgängliga samt på vilka åtgärder som ekonomiska aktörer – främst företag inom näringslivet – ska vidta för att säkerställa att berörda produkter och tjänster uppfyller kraven. Direktivet rör huvudsakligen sex olika områden: informations- och kommunikationsteknik, persontransporter, bank och finans, medier, e-böcker samt e-handel. Därutöver erbjuder direktivet bl.a. möjlighet för medlemsstaterna att ställa krav på tillgänglighet till den bebyggda miljö som används av konsumenterna av de tjänster som omfattas av direktivet.

De produkter som omfattas är datormaskinvarusystem med generella användningsområden och terminalutrustning med interaktiv datorkapacitet som används vid elektronisk kommunikation eller för åtkomst till audiovisuella medietjänster. I övrigt omfattas läsplattor och självbetjäningssystem såsom bankomater, biljettförsäljningsautomater och incheckningsautomater.

De tjänster som omfattas är tjänster som tillhandahålls konsumenterna och avser elektroniska kommunikationstjänster, e-handelstjänster, banktjänster, e-böcker, tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster samt vissa passagerartransporttjänster.

Tillgänglighetsdirektivets krav omfattar därmed ett stort antal produkter och tjänster kopplade till flera sektorer inom samhället och näringslivet. Produkter och tjänster som inte överensstämmer med direktivets krav får inte tillhandahållas på den inre marknaden. Tillgänglighetsdirektivet ställer också krav på kontroll av produkter och tjänster för att säkerställa att tillgänglighetsdirektivet följs. Vidare uppställs krav på att det ska finnas lämpliga och effektiva medel för att säkerställa efterlevnad och att konsumenterna ska kunna vända sig till en domstol eller behörig förvaltningsmyndighet om de nationella regler som införlivar direktivet inte följs. Företag som inte lever upp till direktivets krav riskerar vite och sanktionsavgifter.

Medlemsstaterna ska ha införlivat direktivet i sina nationella lagstiftningar senast den 28 juni 2022 och bestämmelserna ska börja tillämpas från och med den 28 juni 2025.

En ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet

I propositionen föreslår regeringen en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 28 juni 2025.

Genom förslaget genomförs tillgänglighetsdirektivet i svensk rätt. Den nya lagen föreslås utformas som en ramlag och ska innehålla grundläggande bestämmelser samt bemyndiganden för regeringen att bl.a. meddela de föreskrifter som behövs.

Regeringens förslag innebär att vissa produkter och tjänster måste uppfylla vissa krav på tillgänglighet för att få släppas ut på marknaden respektive tillhandahållas. Enligt förslaget ska bl.a. tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster, tillhandahållande av e-böcker och e-handelstjänster omfattas av den nya lagen när tjänsterna är avsedda för konsumenter.

Tillgänglighetskrav enligt den föreslagna lagen kan avse information, användargränssnitt eller funktionell utformning. Regeringen föreslås kunna meddela bestämmelser om tillgänglighetskrav i förordning eller myndighetsföreskrift.

Kraven som anges i lagförslaget är obligatoriska och efterlevnaden föreslås kontrolleras av en marknadskontrollmyndighet och en tillsynsmyndighet. Ett tillgänglighetskrav ska dock som regel inte gälla om kravet innebär en större förändring av en produkts eller en tjänsts grundläggande karaktär eller medför en oproportionerligt stor börda för den berörda ekonomiska aktören.

Förhållandet till tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

I avsnitt 5.2 i propositionen behandlar regeringen frågan om förslagens förhållande till tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Regeringen konstaterar att e-böcker (digital text) i mycket stor utsträckning kan antas omfattas av grundlagsskyddet i antingen tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Vidare anför regeringen att tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster och e-handelstjänster under vissa förutsättningar kan vara skyddade enligt yttrandefrihetsgrundlagen. Enligt regeringen skulle ett krav på tillgänglighetsanpassning av sådana tjänster kunna innebära en begränsning i den etableringsfrihet som föreskrivs i yttrandefrihetsgrundlagen.

Mot denna bakgrund kan det enligt regeringen, vilket också har anförts i den utredning som ligger till grund för propositionen (SOU 2021:44) och har framhållits av flera remissinstanser, finnas anledning att överväga om mediegrundlagarna bör ändras för att möjliggöra att ytterligare krav på tillgänglighet ska kunna ställas vid tillhandahållande av e-böcker. Vidare menar regeringen att det även kan finnas anledning att utreda om det finns behov av att utvidga vidareändningsplikten när det gäller vissa tillgänglighetstjänster med anknytning till program som sänds av andra än public service-bolagen. Härutöver anser regeringen att det också kan finnas skäl att utreda om det finns

behov av att begränsa etableringsfriheten i förhållande till tillhandahållare av e-handelstjänster. (Se prop. 2022/23:42 s. 37 f.)

Samtidigt slår regeringen fast att den nya lagen inte ska tillämpas för de tjänster som omfattas av grundlagsskydd enligt tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Att bestämmelser i vanlig lag inte får tillämpas om de strider mot bestämmelser i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är en konsekvens av principen om normhierarki, dvs. att grundlagarna har företräde framför vanlig lag. Regeringen konstaterar att det ingår som en naturlig del i rättstillämparens uppdrag att pröva hur normer förhåller sig till varandra och att, i de fall det finns en reell konflikt mellan normer, ta ställning till vilken norm som ska ges företräde. Regeringen gör sammantaget bedömningen att det mest ändamålsenliga i nuläget är att överlämna frågan om den föreslagna lagens förhållande till mediegrundlagarna åt rättstillämpningen. Regeringen bedömer också att övervägande skäl talar emot att i den nya lagen ta in en upplysningsbestämmelse som hänvisar till mediegrundlagarna. Enligt regeringen får det antas stå klart för berörda aktörer att den nya lagen bara kan tillämpas om utrymme ges för det genom de undantag som medges i etableringsfriheten enligt grundlagarna. Regeringen anser att den författningslösning som Lagrådet anger i sitt yttrande (se nedan) framstår som mindre lämplig. (Se prop. 2022/23:42 s. 38 f.)

Lagrådet

Lagrådet har granskat lagförslaget och konstaterar att de krav som anges i den föreslagna nya lagen på dem som tillhandahåller e-böcker samt tjänster som ger åtkomst till audiovisuella tjänster och e-handelstjänster kan utgöra en begränsning i den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Lagrådet anför att eftersom ett genomförande av direktivet i dessa delar synes strida mot den nuvarande grundlagsregleringen innebär förslaget närmast en underförstådd uppmaning till domstolar och myndigheter att utföra normprövning vid tillämpning av den nya lagen. Enligt Lagrådet är en sådan lagstiftningsmetod inte lämplig. Det är enligt Lagrådet en sak att det vid rättstillämpningen ibland kan uppkomma ett behov av normprövning. Men det är en helt annan sak att lagstiftaren genom utformningen av en ny lag med öppna ögon bygger in ett behov av en sådan prövning. Lagrådet kan inte tillstyrka att lagen utformas på detta sätt. En lösning skulle enligt Lagrådet kunna vara att i avvaktan på en översyn av grundlagsbestämmelserna undanta tillämpningen av de ifrågasatta bestämmelserna genom en reglering i form av ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Motionerna

Det har lämnats fyra motioner med anledning av propositionen. I tre av motionerna – kommittémotionerna 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 6, 2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 3 – framställs yrkanden om ett tillkännagivande som innebär att regeringen snarast bör tillsätta en utredning om behovet av ändringar i mediegrundlagarna med anledning av förslaget om en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

Gällande ordning

Mediegrundlagarna

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen benämns ibland gemensamt mediegrundlagarna.

Tryckfrihetsförordningen reglerar rätten att uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt sprida information i vilket ämne som helst genom framför allt tryckta skrifter.

Yttrandefrihetsgrundlagen reglerar motsvarande rätt i fråga om vissa sändningar och andra tillhandahållanden som görs genom andra medier, såsom radio, tv och vissa överföringar som sker genom tillgängliggörande över t.ex. internet samt filmer, videogram och andra tekniska upptagningar.

Det får inte göras några andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten på mediegrundlagarnas område än de som följer av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen (1 kap. 1 § femte stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen).

Etableringsfrihet

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen vilar på vissa grundprinciper. Etableringsfriheten är en av dessa grundlagsskyddade tryck- och yttrandefrihetsrättsliga grundprinciper.

På tryckfrihetsförordningens område innebär etableringsfriheten att varje fysisk och juridisk person har rätt att trycka och sprida tryckta skrifter. Etableringsfriheten är en näringsfrihet. Den skyddar i princip alla led i framställningen och spridningen av grundlagsskyddade medier. Verksamhet som omfattas av etableringsfriheten kan dock vara underkastad vissa formkrav, exempelvis kravet på att sätta ut s.k. ursprungsuppgifter på skrifter samt skyldigheten att lämna pliktexemplar. Krav av det slaget måste ha stöd i grundlagen.

När det gäller etableringsfriheten på yttrandefrihetsgrundlagens område skiljer grundlagen mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt. För sändningar genom tråd, dvs. överföringar av elektromagnetiska vågor som görs med hjälp av särskilt anordnade ledare, råder etableringsfrihet. Detta kommer till uttryck i 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen där det anges att varje fysisk och juridisk person har rätt att sända program genom tråd. Etableringsfriheten för trådsändningar är emellertid inte oinskränkt utan i 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen anges när krav får ställas trots huvudregeln. Sålunda finns det inskränkningar i etableringsfriheten bl.a. för den som

sänder tv-program. Dessa inskränkningar innebär att den som sänder tv-program ska se till att programmen görs tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Detta ska ske genom textning, tolkning, uppläsning av text eller med hjälp av liknande teknik (3 kap. 2 § 4).

Databasregeln

Enligt den s.k. databasregeln i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen ska grundlagens föreskrifter om sändningar av program också tillämpas när information ur databaser tillhandahålls allmänheten under vissa angivna förutsättningar. Det krävs bl.a. att innehållet i databasen endast kan ändras av den som driver verksamheten. I första hand omfattar databasregeln verksamhet som bedrivs av traditionella massmedieföretag. Databasregeln tillämpas emellertid också på bl.a. databaser med s.k. frivilligt grundlagsskydd, dvs. databaser för vilka utgivningsbevis har utfärdats efter särskild ansökan. Även beställ-tv och beställradio, s.k. play-tjänster, kan omfattas av databasregeln.

Utskottets ställningstagande

Regeringen gör bedömningen att de krav som föreslås i den nya lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet i vissa fall kan komma att innebära en begränsning i den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten och därmed medföra en normkonflikt. Mot denna bakgrund kan det enligt regeringen finnas anledning att utreda behovet av ändringar i mediegrundlagarna i några avseenden. Detta har även uppmärksammats av Lagrådet, remissinstanser och den utredning som ligger till grund för propositionen.

Utskottet delar regeringens bedömning och utgår från att den skyndsamt utreder behovet av ändringar i mediegrundlagarna. Utskottet delar även Lagrådets bedömning att den lagstiftningsmetod som föreslås framstår som mindre lämplig. Enligt utskottet får den dock godtas i den uppkomna situationen. Utskottet vill i sammanhanget påminna om vikten av att vid förhandlingar av EU-rättsakter i ett tidigt skede uppmärksamma om ett förslag kan komma i konflikt med svensk grundlag.

Stockholm den 7 mars 2023

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ida Karkiainen (S), Erik Ottoson (M), Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Ulrik Nilsson (M), Per-Arne Håkansson (S), Malin Danielsson (L), Amalia Rud Pedersen (S), Susanne Nordström (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Malin Björk (C), Lars Englund (M), Jan Riise (MP), Lars Johnsson (M) och Peter Hedberg (S).

BILAGA 4

Trafikutskottets yttrande 2022/23:TU2y

Genomförande av tillgänglighetsdirektivet

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 9 februari 2023 att ge bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2022/23:42 Genomförande av tillgänglighetsdirektivet och de följdmotioner som väckts med anledning av propositionen. Trafikutskottet yttrar sig i de delar som rör nödkommunikation till larmnumret 112 och tillgången till vissa tjänster som digital autentisering.

Trafikutskottet understryker i yttrandet vikten av att främja digital delaktighet, inte minst för personer med funktionsnedsättning, liksom vikten av en väl fungerande och tillgänglig alarmeringstjänst. Trafikutskottet anser att socialutskottet bör avstyrka motionsförslagen i berörda delar.

I yttrandet finns två avvikande meningar (V, C, MP).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet). Direktivet innehåller krav för att göra det digitala samhället tillgängligt för alla. Direktivet föreskriver också krav på tillgänglighet för mottagande av nödkommunikation till larmnumret 112. Syftet med direktivet är att skapa en europeisk standard för tillgänglighet och därigenom undanröja hinder på den inre marknaden.

Den föreslagna nya lagen innebär att vissa produkter och tjänster endast får släppas ut på marknaden respektive tillhandahållas om de

1. uppfyller krav på tillgänglighet när det gäller information, användargränssnitt eller funktionell utformning
2. uppfyller krav på tillgänglighet enligt direkt tillämpliga rättsakter som har meddelats med stöd av tillgänglighetsdirektivet
3. i övrigt uppfyller vissa formella krav enligt den nya lagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

De produkter som omfattas är datormaskinvarusystem med generella användningsområden, terminalutrustning med interaktiv datorkapacitet som används vid elektronisk kommunikation eller för åtkomst till audiovisuella medietjänster, läsplattor och självbetjäningsautomater. De tjänster som omfattas är tjänster som tillhandahålls konsumenterna och avser elektroniska kommunikationstjänster, e-handelstjänster, banktjänster, e-böcker, tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster samt vissa passagerartransporttjänster.

Lagen innehåller också bestämmelser om CE-märkning, marknadskontroll och tillsyn.

Regeringen framför i propositionen att kraven i tillgänglighetsdirektivet när det gäller tillgänglighet till nödkommunikation för personer med funktionsnedsättning bör tillgodoses inom ramen för avtalsskrivning mellan staten och SOS Alarm Sverige AB.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 28 juni 2025.

Motionerna

Fyra följdmotioner har lämnats in med anledning av regeringens proposition. Tre av dessa innehåller yrkanden som rör trafikutskottets beredningsområde.

I kommittémotionerna 2022/23:2314 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 i denna del, 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 3 i

denna del och 4 samt 2022/23:2319 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del anförs att samtliga tillgänglighetskrav som finns i direktivet eller dess bilagor bör införlivas i lagtexten. Motionärerna invänder bl.a. mot att delar av bestämmelserna i tillgänglighetsdirektivet avseende nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112 inte har tagits in i den föreslagna lagen. Motionärerna anser inte att det räcker med att hänvisa till nuvarande lösning som regleras genom ett avtal mellan staten och SOS Alarm.

I motion 2022/23:2317 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5 anförs vidare att lagen bör omfatta en faktisk tillgång till digitala tjänster, såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering. Motionärerna pekar på att personer med funktionsnedsättning som är beroende av personlig assistans eller god man nekas tillgång till dessa tjänster.

Utskottets ställningstagande

Inledande kommentarer

Trafikutskottet vill inledningsvis understryka vikten av att främja digital delaktighet, inte minst för personer med funktionsnedsättning. Bristande tillgänglighet är enligt utskottets mening en form av diskriminering och utskottet ser därför positivt på tillgänglighetsdirektivets krav som till betydande del rör digital tillgänglighet för ett stort antal produkter och tjänster. Den föreslagna nya lagen kommer att göra det enklare att tillgodogöra sig olika former av digitala tjänster och produkter, inte minst för personer med funktionsnedsättning. Lagen kan således enligt utskottets mening komma att få positiva sociala effekter eftersom fler kan inkluderas i det digitala samhället.

Tillgänglighet till nödkommunikation

Mot bakgrund av motionsförslagen om de krav i tillgänglighetsdirektivet som ställs på tillgänglighet till nödkommunikation för personer med funktionsnedsättning vill utskottet inledningsvis understryka att en väl fungerande och tillgänglig alarmeringstjänst är av mycket stor betydelse för enskildas säkerhet och trygghet. Av nuvarande avtal (alarmeringsavtalet) mellan staten och SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm) följer att SOS Alarm ska ansvara för det nationella nödnumret 112 och att funktionen 112 kan ta emot nödkommunikation via sms från personer med funktionsnedsättning i fråga om tal eller hörsel, eller andra motsvarande totalkonversationstjänster förutsatt att förregistrering har skett. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är tillsynsmyndighet och bedriver tillsyn över att SOS Alarm uppfyller avtalsvillkoren. Utskottet vill framhålla att detta även inbegriper villkoret om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Utskottet vill också påminna om att skyldigheten att säkerställa tillträdet till alarmeringstjänster via nödkommunikation följer av direktiv 2018/1971 om

inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (kodexen) som genomfördes genom den nya lagstiftning om elektronisk kommunikation som trädde i kraft i juni 2022 (prop. 2021/22:136, bet. 2021/22:TU17, rskr. 2021/22:302). Härvid ersattes bl.a. det tidigare gällande begreppet nödsamtal med det vidare begreppet nödkommunikation som omfattar även andra typer av tjänster än röstsamtal, t.ex. sms, meddelandehantering eller video. Av den bakomliggande kodexen (artikel 109.5) framgår uttryckligen att slutanvändare med funktionsnedsättning ska ha samma tillträde till alarmeringstjänster via nödkommunikation som övriga slutanvändare.

Utskottet konstaterar att det av artikel 4.8 i tillgänglighetsdirektivet följer att medlemsstaterna ska säkerställa att mottagande av nödkommunikation till larmnumret 112, genom den lämpligaste alarmeringscentralen, ska uppfylla de särskilda tillgänglighetskrav som anges i en bilaga till direktivet på det sätt som passar den nationella organisationen av larmsystem. Regeringen framför i proposition 2022/23:42 att det nuvarande alarmeringsavtalet inte uppfyller tillgänglighetsdirektivets krav på att samtal och sms ska kunna tas emot utan förhandsregistrering. Regeringen konstaterar samtidigt att det i Sverige finns en fungerande ordning för nödkommunikation genom en avtalslösning och att det dessutom finns en utsedd tillsynsmyndighet som det är möjligt för enskilda att framställa klagomål till. Enligt regeringen kan därför berörd artikel i tillgänglighetsdirektivet genomföras i denna del genom att avtalet mellan staten och SOS Alarm omförhandlas så att tjänsterna ska uppfylla tillgänglighetsdirektivets krav. Utskottet delar regeringens bedömning och anser därmed att socialutskottet bör avstyrka motionerna 2022/23:2314 (V) yrkande 2 (i denna del), 2022/23:2317 (C) yrkandena 3 (i denna del) och 4 samt 2022/23:2319 (MP) yrkande 2 (i denna del).

Tillgång till vissa tjänster såsom digital autentisering

Motion 2022/23:2317 (C) yrkande 5 lyfter frågan om tillgång till digitala tjänster såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering. Utskottet vill mot denna bakgrund understryka att frågan om digital autentisering är av samhällskritisk betydelse. Säkra och tillförlitliga elektroniska legitimationstjänster som är enkla att använda är av stor vikt, inte minst för personer med funktionsnedsättning.

Utskottet är därför positivt till att många insatser genomförts inom området. Här kan t.ex. nämnas att Myndigheten för digital förvaltning (Digg) i januari 2023 lämnade förslag till framtagande och drift av en statlig e-legitimation (En säker och tillgänglig statlig e-legitimation). Vidare beslutade regeringen i december 2022 att tillsätta en utredning om säker och tillgänglig digital identitet (dir. 2022:142). En särskild utredare ska utreda och lämna förslag om hur staten kan utfärda en e-legitimation på högsta tillitsnivå. Av kommittédirektivet framgår att en ny utredning också bör analysera hur en e-legitimation kan utformas så att så många som möjligt kan få tillgång till den. Grupper som särskilt bör beaktas när förslagen utformas är bl.a. äldre och

personer med funktionsnedsättning. Uppdraget ska delredovisas senast den 16 oktober 2023 och slutredovisas senast den 31 maj 2024. Utskottet bedömer således att frågan om digital autentisering är väl uppmärksammat. Utskottet förutsätter likaså att regeringen och ansvariga myndigheter vidtar de åtgärder som behövs för att främja den digitala delaktigheten i samhället. Utskottet föreslår därmed att socialutskottet avstyrker motion 2022/23:2317 (C) yrkande 5.

Stockholm den 21 februari 2023

På trafikutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Thomas Morell (SD), Gunilla Svantorp (S), Maria Stockhaus (M), Mattias Ottosson (S), Jimmy Ståhl (SD), Åsa Karlsson (S), Sten Bergheden (M), Kadir Kasirga (S), Helena Gellerman (L), Carina Ödebrink (S), Linda W Snecker (V), Magnus Oscarsson (KD), Oskar Svärd (M), Daniel Helldén (MP), Johanna Rantsi (M) och Johanna Hornberger (M).

Avvikande meningar

1. Tillgänglighet till nödkommunikation (V, C, MP)

Ulrika Heie (C), Linda W Snecker (V) och Daniel Helldén (MP) anför:

Vi kan tyvärr konstatera att det finns flera artiklar i tillgänglighetsdirektivet som saknar motsvarighet i regeringens föreslagna nya lag, t.ex. i fråga om kraven på tillgänglighet till nödkommunikation till det gemensamma europeiska larmnumret 112. Regeringen hänvisar i propositionen till att kraven i direktivet på tillgänglighet till nödkommunikation för personer med funktionsnedsättning bör tillgodoses inom ramen för avtalskrivning mellan staten och SOS Alarm Sverige AB. Vi anser inte att detta är tillräckligt. Denna del av direktivet bör i stället finnas med uttryckligen i svensk författning om lagstiftningen ska vara robust över tid. Därmed föreslår vi att socialutskottet tillstyrker motionerna 2022/23:2314 (V) yrkande 2 (i denna del), 2022/23:2317 (C) yrkandena 3 (i denna del) och 4 samt 2022/23:2319 (MP) yrkande 2 (i denna del).

2. Tillgång till vissa tjänster såsom digital autentisering (C)

Ulrika Heie (C) anför:

Samhället ska vara tillgängligt för alla och en funktionsnedsättning ska inte vara ett hinder för människor i vardagen. Av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning följer att effektiva och ändamålsenliga åtgärder ska vidtas för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att fullt åtnjuta rätten att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och deras fulla inkludering och deltagande i samhället. Jag vill i detta sammanhang uppmärksamma problemet med att personer med funktionsnedsättning som är beroende av personlig assistans eller god man nekas tillgång till olika typer av digitala tjänster, såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering, på grund av krav på att man själv ska kunna sköta det praktiska och t.ex. inte sköta sina bankärenden med hjälp av personlig assistans eller god man. Detta innebär en indirekt diskriminering som gör att full tillgänglighet inte kan uppnås. Jag anser därför att den nya lagen även bör omfatta möjligheten att få faktisk tillgång till digitala tjänster såsom banktjänster, digital signering och digital identifiering. Därmed anser jag att socialutskottet bör tillstyrka motion 2022/23:2317 (C) yrkande 5.